

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор закладу

_____ / Оксана ТЕЛЬПІЗ /

Наказ № 18/О від 19.01.2022 р.

**Положення
про проведення інструктажів з цивільного захисту,
пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях**

1. Загальні положення

Основні законодавчі та нормативно-правові вимоги щодо проведення інструктажів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки містяться у Кодексі цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 № 5403-VI (із змінами), постанові Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» (із змінами), наказі МВС України від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні» (із змінами), наказі МВС України від 05.11.2018 № 879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки», наказі МВС України від 05.12.2019 № 1021 «Про затвердження Порядку затвердження програм навчання та інструктажів з питань пожежної безпеки, організації та контролю за їх виконанням».

Проведення інструктажів з працівниками з питань цивільного захисту, техногенної безпеки, дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється в робочий час відповідальною особою з питань цивільного захисту.

Проведення інструктажів з працівниками з питань пожежної безпеки здійснюється в робочий час відповідальною особою за пожежну безпеку в закладі.

Інструктажі проводять посадові особи, що пройшли у суб'єктів, які навчають, відповідне навчання і спеціальну підготовку та мають посвідчення.

Особи під час прийняття на роботу та працівники за місцем роботи повинні щороку проходити інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях. Допускати до роботи осіб, які не пройшли інструктаж, заборонено.

Інструктаж і перевірка знань проводяться у порядку, визначеному керівником закладу на основі вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Інструктажі з працівниками проводяться за конкретними інструкціями.

Результати проведення інструктажів (крім цільового) зазначаються у журналі реєстрації інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.

Запис про проведення цільового інструктажу робиться в наряді-допуску на виконання тимчасових вогневих робіт.

Результати проведення вступного інструктажу зазначаються у журналі реєстрації вступного інструктажу з техногенної безпеки працівників.

2. Види інструктажів

За призначенням та часом проведення інструктажі поділяються на:

1) вступний - проводиться з усіма працівниками, які прийняті на роботу, а також з особами, які прибули на підприємство у відрядження, на виробничу практику (навчання) тощо і мають брати безпосередню участь у виробничому процесі.

Вступний інструктаж проводиться на підставі чинних на підприємстві правил, інструкцій та інших нормативно-правових актів у спеціально обладнаному для цього приміщенні;

2) первинний - проводиться безпосередньо на робочому місці до початку виробничої діяльності працівника.

Первинний інструктаж проходять:

особи, що прийняті на роботу;

працівники, переведені з інших структурних підрозділів, дільниць;

особи, які прибули в заклад і мають брати безпосередню участь у робочому процесі, ремонтних, будівельно-монтажних, фарбувальних, зварювальних роботах тощо;

учні (студенти) під час виробничої практики (навчання), а також перед проведенням з ними практичних занять у навчальних майстернях, лабораторіях тощо;

3) повторний - проводиться на робочому місці з усіма працівниками не менше ніж один раз на рік;

4) позаплановий - проводиться з працівниками на робочому місці або у спеціально відведеному для цього приміщенні:

у разі зміни технологічного процесу, застосування нового або заміни чи модернізації існуючого пожежонебезпечного устаткування;

на вимогу посадових осіб ДСНС або її територіальних органів, якщо виявлено незадовільне знання працівниками правил пожежної безпеки на робочому місці, невміння діяти в разі пожежі та користуватися первинними засобами пожежогасіння.

Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників подібних спеціальностей (видів робіт). Обсяг та зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному випадку окремо залежно від обставин, що спричинили потребу у його проведенні;

5) цільовий - проводиться з працівниками перед виконанням ними тимчасових вогневих робіт (зварювання, розігрівання тощо), під час ліквідації наслідків аварії, стихійного лиха.

Працівники, які пройшли спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум), можуть бути звільнені від вступного та первинного інструктажів.

Керівництвом закладу розробляється та затверджується перелік питань, з якими необхідно ознайомити працівників під час проведення вступного, первинного, позапланового та повторного інструктажів.

Первинний, повторний та позаплановий інструктажі завершуються перевіркою знань, яку здійснює особа, що проводила інструктаж.

Інструктажі можуть проводитися разом з відповідними інструктажами з охорони праці.

3. Вимоги до програм проведення інструктажів

Програма визначає зміст і обсяг навчальних питань, що вивчаються в процесі проведення інструктажу. Зміст навчального матеріалу згідно з тематикою програми визначається (залежить) від специфіки об'єкту, структурного підрозділу, складності та рівня пожежної небезпеки технологічних процесів, речовин і матеріалів, що застосовуються чи зберігаються на об'єкті, кількості людей, тощо у кожному конкретному випадку проведення інструктажів.

Проведення інструктажів проводять у формі групових або індивідуальних занять.

Метою вивчення навчальних питань програми є формування у персоналу (інших категорій працівників) здатності до дій у надзвичайних ситуаціях, пожежах, впровадження рішень щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж, виконання необхідних правил та заходів безпеки, підвищення загальних пожежно-технічних знань, навчання порядку прийняття продуктивних рішень у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки у межах своєї компетенції.

Викладання навчальних питань програми здійснюється з урахуванням посадових обов'язків працівників і галузевих особливостей їхньої професійної діяльності та включають вивчення нормативно-правових документів, що містять вимоги пожежної та техногенної безпеки та практичних дій для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, пожеж або під час їх виникнення.

Проведення інструктажів має відбуватися у обладнаних для цього приміщеннях з використанням сучасних технічних засобів навчання, за наявності натурних зразків первинних засобів пожежогасіння, елементів систем протипожежного захисту тощо.

4. Основні цілі та завдання програм проведення інструктажів з пожежної безпеки

У результаті проведення вступного та первинного протипожежного інструктажів працівники повинні

ЗНАТИ:

- основні вимоги чинного законодавства з питань пожежної безпеки;
- вимоги наказів, інструкцій про заходи пожежної безпеки в закладі;
- план евакуації, місця розташування первинних засобів пожежогасіння (вогнегасників, пожежних щитів, внутрішніх пожежних кран-комплектів), евакуаційних шляхів і виходів;
- причини виникнення пожеж;
- пожежонебезпечні властивості матеріалів і обладнання, які застосовуються;
- види вогнегасників, правила їх використання в залежності від класу пожежі;
- правила поведінки та дії під час виявлення загоряння, в умовах пожежі, а також у разі сильного задимлення на шляхах евакуації;
- порядок та способи оповіщення (повідомлення) про пожежу;
- способи надання долікарської допомоги постраждалим;

ВМІТИ:

- користуватися первинними засобами пожежогасіння (вогнегасниками, внутрішніми пожежними кран-комплектами);
- практично виконувати дії під час виявлення і в умовах пожежі, а також у разі сильного задимлення на шляхах евакуації;
- спокійно і рішуче реагувати на повідомлення системи оповіщення про пожежу;
- практично та чітко виконувати необхідні дії під час евакуації;

Основний зміст програм проведення інструктажів з питань пожежної безпеки

5. Перелік та зміст основних питань вступного протипожежного інструктажу

№ з/п	Навчальне питання	Короткий зміст навчального питання	Примітка
1.	Актуальність дотримання вимог пожежної безпеки	Пожежі та їх наслідки: матеріальні, соціальні, екологічні втрати, загибель та травмування на пожежах людей.	Навести конкретні приклади, статистичні відомості, факти
2.	Небезпечні фактори пожежі	Можливість поширення пожежі й швидкого задимлення. Чадний газ. Наявність електропроводки, електроспоживачів. Про небезпечні властивості матеріалів і обладнання, які засовуються. Проведення ремонтних, фарбувальних, вогневих робіт. Імовірність навмисного підпалу. Наявність і характеристика небезпечних для людини факторів пожежі.	
3.	Вимоги встановленого протипожежного режиму	Ознайомлення з діючими наказами, інструкціями, правилами щодо забезпечення пожежної безпеки, загальними вимогами протипожежного режиму, а саме: порядок застосування відкритого вогню; порядок використання побутових нагрівальних приладів; порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт; місця для зберігання і допустиму кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, що можуть одночасно знаходитися у приміщеннях і на території; порядок прибирання горючого пилу й відходів, зберігання промасленого спецодягу та ганчір'я, очищення елементів вентиляційних систем від горючих відкладень; порядок відключення від мережі електроживлення обладнання та вентиляційних систем у разі пожежі;	

		порядок огляду й зачинення приміщень після закінчення роботи; порядок проходження посадовими особами навчання й перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення; порядок організації експлуатації і обслуговування наявних засобів протипожежного захисту; порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів та оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання; порядок збирання членів ДПД (у разі її створення) та посадових осіб, відповідальних за пожежну безпеку, у разі виникнення пожежі, виклику вночі, у вихідні й святкові дні; порядок дій у разі виникнення пожежі: порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежно-рятувальних підрозділів, зупинки технологічного устаткування, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів пожежогасіння; послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки.	
4.	Обов'язки щодо забезпечення пожежної безпеки	Частина 2 статті 21 Кодексу цивільного захисту України	
5.	Відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки	Кримінальний кодекс України: стаття 270. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення». Порядок притягнення до відповідальності.	
6.	Можливі причини пожеж	Умови виникнення горіння. Основні причини пожеж, необережне поводження з вогнем. Порушення правил улаштування та експлуатації електронагрівальних та опалювальних приладів. Тепловий прояв електричного струму: коротке замикання та перевантаження, великі перехідні опори. Підпали. Інші причини пожеж.	
7.	Основні заходи щодо попередження пожеж	Заборона куріння, застосування відкритого вогню, користування електронагрівальними приладами, застосування газових приладів. Дотримання безпечних відстаней між світильниками та предметами з горючих матеріалів не менше мінімально припустимої, а саме - 0,5 м, а до	

		електроустаткування - не менше 1,0 м. Заборона прокладання електропроводки та встановлення електророзеток безпосередньо по горючих основах, улаштування тимчасових електропроводок, залишення без догляду увімкненого електрообладнання. Правила безпечної експлуатації електрообладнання.	
8.	Пожежно-рятувальна служба ДСНС. Інші екстрені служби.	Місця розташування найближчих підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, інших екстрених служб. Номери телефонів та порядок виклику екстрених служб. Взаємодія з ними.	
9.	Оповіщення про пожежу	Система оповіщення та керування евакуацією при пожежі. Порядок оповіщення про пожежу посадових осіб, працівників.	
10.	Протипожежний захист	Загальна характеристика засобів протипожежного захисту.	
11.	Первинні засоби пожежогасіння	Види та призначення первинних засобів пожежогасіння, місця їх розташування на об'єкті. Призначення, будова, технічні характеристики вогнегасників, що розташовані на об'єкті. Використання символів класів пожежі. Розміщення вогнегасників, забезпечення вільного доступу до них. Особливості експлуатації вогнегасників. Порядок приведення в дію різних типів наявних вогнегасників. Методика ефективного використання вогнегасників. Техніка безпеки під час роботи з вогнегасниками.	Викладення цього питання супроводжується практичним показом застосування наявних первинних засобів пожежогасіння
12.	Дії у разі пожежі	Характерні ознаки горіння речовин і матеріалів. Зони пожеж та їхній вплив на матеріали, конструкції, організм людини. Можливі сценарії пожежі на об'єкті. Ознайомлення з планами евакуації людей у випадку пожежі. Визначення порядку дій щодо забезпечення організованої та своєчасної евакуації. Обов'язки посадових осіб та персоналу в разі виявлення пожежі. Порядок виклику пожежної охорони та дій у разі пожежі. Особливості поведінки людей в екстремальних умовах пожежі. Правила поведінки в активній зоні пожежі, прийоми виживання. Перша допомога у разі опіків, травм.	

6. Перелік та зміст основних питань первинного та повторного протипожежного інструктажу

Під час проведення первинного та повторного протипожежного інструктажу працівники та особи, яких приймають на роботу, мають бути ознайомлені з наступними питаннями:

№ з/п	Навчальне питання	Короткий зміст навчального питання	Примітка
1.	Пожежна небезпека приміщення, робочого місця	Характеристика горючих матеріалів, обладнання, електроустановок та приладів, що є у приміщенні. Особливості пожежної небезпеки приміщення, місця роботи та робіт, що виконує працівник, якого інструктують.	
2.	Протипожежний режим на робочому місці й у процесі роботи.	Ознайомлення з діючими наказами, інструкціями, правилами щодо забезпечення пожежної безпеки, загальними вимогами протипожежного режиму, які стосуються місця роботи працівника, з яким проводиться інструктаж.	
3.	Можливі причини пожеж та запобіжні заходи на робочому місці	Можливі причини пожежі на місці роботи. Заборона доступу сторонніх осіб. Огляд приміщень перед їх закриттям, знеструмлення електроспоживачів.	
4.	Засоби зв'язку	Місця знаходження найближчих телефонів. Порядок виклику пожежно-рятувальної та інших екстрених служб з стаціонарних та мобільних телефонів.	Практичний показ
5.	Утримання шляхів евакуації та евакуаційних виходів	Особливості й параметри руху людей під час евакуації. Евакуаційні шляхи та виходи з приміщення, поверху та місця роботи. Вимоги до їх улаштування та утримання. Ознайомлення з планом (схемою) евакуації, евакуаційними шляхами і виходами, іншими маршрутами евакуації з робочого місця.	Проходження маршрутів евакуації з робочого місця
6.	Первинні засоби пожежогасіння	Місця розташування найближчих первинних засобів пожежогасіння. Характеристика, правила утримання та приведення у дію первинних засобів пожежогасіння, розташованих в зоні роботи працівників. Правила та прийоми гасіння електроустановок та виробничого обладнання.	Практичний показ
7.	Дії у разі пожежі	Виклик пожежно-рятувальної служби та евакуація з робочого місця. Інформування (оповіщення) про пожежу інших осіб. Поведінка і дії особи, яку інструктують, під час загоряння і в умовах пожежі, а також у разі сильного задимлення на шляхах евакуації. Заходи особистої безпеки під час виникнення пожежі.	

7. Основні цілі та завдання програм проведення інструктажів з цивільного захисту

Програма інструктажів з питань цивільного захисту повинна передбачити:

- вивчення основних способів захисту від надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути в регіоні, де розташований заклад;

- оволодіння відомостями, передбаченими планами реагування на надзвичайні ситуації (інструкціями щодо дій персоналу у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій);
- набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту та сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;
- оволодіння первинними навичками з надання домедичної допомоги постраждалим.

У процесі проведення інструктажів з питань цивільного захисту працівників та осіб, яких приймають на роботу, доцільно ознайомити з наступними питаннями:

№ з/п	Навчальне питання	Короткий зміст навчального питання	Примітка
1.	Надзвичайні ситуації. Сигнали оповіщення цивільного захисту	Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій. Характеристика надзвичайних ситуацій, що можуть виникнути в регіоні(області, районі, місті).	
2.	Дії у надзвичайних ситуаціях	Методи і способи оповіщення учасників освітнього процесу, працівників. Порядок дій у можливих надзвичайних ситуаціях. Заходи з евакуації учасників освітнього процесу, працівників з небезпечної зони у безпечний район (місце) із зазначенням порядку забезпечення засобами індивідуального захисту, місць розташування, можливих сховищ, шляхів евакуації, що не потрапляють під вплив вражаючих чинників надзвичайних ситуацій, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів.	
3.	Правила користування засобами колективного і індивідуального захисту	Загальні поняття про захисні споруди цивільного захисту. Характеристика та види сховищ. Протирадіаційні укриття. Обладнання сховища (протирадіаційного укриття), основні приміщення, системи життєзабезпечення. Обслуговування захисної споруди. Найпростіші укриття. Правила заповнення та поведінки тих, хто укривається у захисних спорудах. Призначення та види цивільних фільтруючих протигазів, респіраторів, правила користування ними. Найпростіші засоби захисту органів дихання порядок їх виготовлення і використання. Ізолювальні засоби захисту шкіри та їх захисні властивості. Промислові засоби захисту шкіри. Пристосування	Слід провести практичне ознайомлення з засобами індивідуального і колективного захисту, показ місць їх розташування, виконання практичних вправ щодо застосування засобів індивідуального захисту.

		виробничого та побутового одягу для захисту шкіри. Медичні засоби індивідуального захисту. Індивідуальний перев'язувальний пакет. Медичні засоби що входять до аптечок індивідуальних та їх призначення.	
4.	Надання домедичної допомоги постраждалим, дотримання протиепідемічних заходів. Порядок проведення дезінфекції.	Виявлення небезпечних факторів, що загрожують рятівникові, постраждалим та оточуючим людям на місці події. Проведення первинного огляду постраждалого. Алгоритм надання домедичної допомоги. Порядок надання домедичної допомоги під час зовнішніх кровотеч. Способи транспортування ураженого. Поняття про дезінфекцію. Способи та порядок проведення дезінфекції. Дезінфікуючі речовини і розчини.	

Посадова особа з питань цивільного захисту _____ Чудін О.Г.